

obecném a neurčitým podmětu) a od roku 1964 působil na katedře románské jazykovědy brněnské univerzity jako docent. Ve vysokoškolské kariéře se specializoval především na historickou mluvnici francouzštiny a rumunštiny, od roku 1969 vedl na filozofické fakultě kurzy rétorománštiny (surselva). Vedle doc. Růženy Ostré a prof. Jiřiho Šrámka se stal vynikajícím učitelem a propagátorem rumunštiny. O zájmu doc. Beneše o tento jazyk svědčí nejen vynikající monografie *Rumunské dějiny do konce 16. století* (Praha, 1954), *Ion Creangiu – klasik rumunské literatury* (Praha, 1958), *Nástin fonetiky jazyka rumunského* (Praha, 1958), ale i množství studií, publikovaných doma i v zahraničí (např. „Kapitola o zániku infinitivu v rumunštině“, *ČMF*, XXVIII, 1942; „Étude sur la position de l'épithète roumaine“, *SPFFBU*, A 8, 1960, „Sur le sujet indéterminé, général et indéfini dans les *Souvenirs* de Creangiu“, *Bulletin de la Société Roumaine de Linguistique Romane*, Bukurešť, 1964, „Quelques traces de relations entre la Grande Moravie et la Romania danubienne“, *SPFFBU*, E 10, 1965, „Sur un déplacement intéressant de l'accent (Roum. popor)“, *Revue roumaine de linguistique*, XII, Bukurešť, 1968, „Sur l'origine de Crăciun“, *Actele celui de al XIIIlea Congres internațional de lingvistică și filologie romanică*, II, 1971), ale i překlady děl rumunských autorů I. Creanga (*Starý Jan Roata*, 1937; *Vzpomínky z dětství*, 1938), A. Jara (*Hraniční kóta*, 1935) a Petre Ispirescu (*Rumunské lidové pohádky*, 1974), která tak poprvé přiblížil českému čtenáři.

Doc. Beneš patří k našim nejpłodnějším romanistům, jehož práce se pro své vědecké hodnoty, akribii, podnětnost a koncepční originalitu těší i po jeho odchodu ve vědeckém světě velké vážnosti. Kromě rumunštiny orientoval svůj badatelský zájem také na další lingvistické disciplíny – románskou i slovanskou toponymii (např. „K moravsko-slovenské toponymii“, *SPFFBU*, A 4, 1955, „Une trace celtique dans la toponymie de l'Europe centrale“, *SPFFBU*, E 2, 1957, „Une tautologie toponymique“, *SPFFBU*, A 12, 1964, „Une hypothèse toponymique“, *SPFFBU*, E 9, 1964, „Sur la phonétique toponymique“, *SPFFBU*, A 14, 1966), lexikologii a morfologii románských jazyků, otázky obecné jazykovědy, etymologie a fonetiky. Výsledkem jeho badatel-

ského úsilí ve zmíněných disciplínách je kromě mnoha studií také monografie *Uvedení do románského jazykozpytu* (Praha 1958) a *Latina pro posluchače romanistiky* (s K. Ohnesorgem, Praha 1963). Spolu s J. Dubským, O. Ducháčkem a J. Rosendorfským se podílel na monografii *Bibliografické uvedení do románské jazykovědy* (Praha 1964). Četné studie věnoval rovněž rétorománštině (např. „Quelques particularités du romanche rhéman“, *ERB*, VII, 1974, „Sur le système de la négation en romanche rhéman“, *ERB*, VIII, 1975).

Kromě členství v Kruhu moderních filologů a v Jednotě klasických filologů se Pavel Beneš stal rovněž členem několika zahraničních vědeckých společností, byl zván k účasti na domácích i mezinárodních kongresech a k přednáškovým pobytům na zahraničních univerzitách (Bukurešť, Sinaia, Greifswald).

Docent Pavel Beneš však nebyl jen vědcem, ale také výborným vysokoškolským pedagogem, který ve svých posluchačích dokázal vzbudit – a také udržet – zájem o „velké“ i „malé“ románské jazyky, o latinu i obecnou jazykovědu. Jeho zásluhou se posluchači dozvěděli např. o původu svých příjmení a někteří (především ti, jejichž druhým oborem byla latina) dodnes rádi a s úsměvem vzpomínají, jak se na začátku hodiny modlili latinsky *Orčenáš*, a poté poznávali verze této modlitby v různých románských jazycích. Zajímavým, a často netradičním přístupem k probíranému tématu docent Beneš dokázal, že se i „suchopárná“ jazykověda dá přednášet přitažlivou formou. Proto na něj dodnes vzpomínáme nejen jako na slovo vzatého badatele a významného představitele oborů, jimž zajistil publicitu nejen ve vědeckých kruzích, ale i mezi laickou veřejností, ale také jako na vynikajícího učitele a člověka, jehož památka zůstává mezi jeho žáky a spolupracovníky stále živá.

L. MILIČKOVÁ

100 let od narození Oldřicha Králíka

V letošním roce si připomínáme sto let od narození jedné z nejvýraznějších osobností české literární vědy profesora Oldřicha Králíka. Ten-

to literární historik, kritik a textolog se narodil 9. června 1907 v Kroměříži a zemřel 20. srpna 1975 v Olomouci. Po středoškolských studiích pokračoval na brněnské filozofické fakultě v oborech bohemistika – klasická filologie. Následně působil několik let jako gymnaziální profesor na Moravě a určitou dobu také na tehdejší Podkarpatské Rusi v Chustu. Po druhé světové válce byl povolán do Olomouce, aby se podílel na obnově druhé nejstarší univerzity v naší republice. V téže době se habilitoval prací *Otokar Březina – logika jeho díla*. Roku 1958 se stal doktorem filologických věd a o osm let později byl jmenován univerzitním profesorem.

Podle mnohých patřil Oldřich Králík se svými univerzálními znalostmi mezi ty badatele, kteří dokázali reflektovat českou literaturu v celém jejím dějinném rozsahu. Vyjadřoval se k problematice nejstarších českých legend a kronik, zabýval se obdobím humanismu, národního obrození i moderní české literatury. Z počátku bylo těžištěm jeho práce dílo Petra Bezruče (*Kapitoly o Slezských písních*, 1957; *Text Slezských písní*, 1963; *Kapitoly o Petru Bezručovi*, 1978), K. H. Máchy (*Historie textu Máchova díla*, 1953; *Pouť krkonošská*, 1957; *Demystifikovat Máchu*, 1969), Jana Nerudy (*Křižovatky Nerudovy poezie*, 1965), Karla Čapka (*První řada v díle Karla Čapka*, 1972) a dalších. Teprve ve druhé polovině svého života se prostřednictvím práce na díle Josefa Dobrovského začal zabývat problematikou počátků české literatury, na kterou aplikoval metodu literární stratigrafie použitou poprvé již v jeho habilitační práci (*K počátkům literatury v přemyslovských Čechách*, 1960; *Sázavské písemnictví 11. stol.*, 1961; *Šest legend hledá autora*, 1966; *Od Radima ke Kosmovi*, 1968; *V příšeří české protohistorie*, 1969; *Labyrint dávných dějin českých*, 1970; *Nejstarší rodkmen české literatury*, 1971; *Filiace vojtěšských legend*, 1971; *Kosmova kronika a předchozí tradice*, 1976).

Oldřich Králík byl důsledným a racionálním analytikem a současně interpretem schopným hlubokého prožitku literárního díla. Vychází umělecký text pro něj představoval více, než jen pracovní materiál. V jednom z jeho dopisů čteme: *Básnický text je skoro jediná vzrušující věc na světě. Alespoň pro mne. A hned v následujícím: ...my pavědci se navzájem po-*

žíráme, kdežto poezie zůstane. Umění pokládá za nejvyšší druh komunikace a přistupoval k němu proto se zaujetím a nejvyšší možnou mírou důslednosti. Jeho hlavním cílem bylo dospět k autentickému autorskému textu, k jeho archetypu. Očistit ho od veškerých záměrných i nezáměrných úprav, které byly výsledkem dalšího nakládání s ním tentokrát již bez spolupráce s autorem. Jeho teoretické snažení mělo tedy jasný praktický cíl. Tím bylo poskytnout čtenářům původní podobu literárního díla, odborníkům pak čistý a všech nánosů zbavený materiál, se kterým lze teprve poté odpovědně pracovat.

Je všeobecně známo, že jeho badatelské závěry nebyly přijímány vždy bezvýhradně. Dokonce by se dalo říci, že můžeme-li výsledky některého z našich vědců označit za profesionálně kontroverzní, jsou to právě ty Králíkovy. Bylo by ovšem omylem připisovat je nedůslednosti či nedostatečnosti práce, ať už v jakémkoli směru. Řečeno Amedeo Molnárem: *Novým kladením otázek vnesly čtené práce Králíkovy podnětný nepokoj do tradičního obrazu, který si naše literární historie vytvořila...* Plodnou a leckdy vyhrčenou diskuzi vnímal spíše jako nezbytnou součást badatelského procesu a častokrát se tak dostával za hranice dané výkladovým kánonem. Také proto vystává O. Králík ve vzpomínkách mnoha pamětníků především jako odhodlaný a věcný polemik a kritik, který je však schopen přiznat porážku tam, kde byl na základě věcných argumentů přesvědčen o svém omylu.

Oldřich Králík se svou originalitou do určité míry vymyká ostatním osobnostem své doby. Provokativnost, se kterou je nutně spojen, nám může být inspirací v odvaze zpochybňovat závěry zdánlivě nepochybnitelné. Racionalita, exaktnost, přímo osvícenská kritika a především píle, s jakou přistupoval k textovému materiálu, by měla být důrazným připomenutím, že jediné tudy vede cesta k dosažení takových výsledků, na kterých lze dále stavět, a které se nevyhneme ani v době přenosných počítačů, digitálních fotoaparátů a jiných sofistikovaných nástrojů usnadňujících nám dnes naši práci.

O. SLANAŘ